

שמע ישראל

מורים יקרים*,

הפסוק הראשון בפרשת "שמע" –

"שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" (דברים ו, ד)

הוא אות וסמל למצוות האמונה במסורת הדורות.

קבלת עול מלכות שמים באמירת "שמע ישראל" היא מצוות עשה פעמיים ביום, אולם הרבה מעבר לחובה זו נהוג לקרוא אותה במעגלי החיים השונים – מרגע הברית ועד הפטירה, ברגעי התרוממות ותפילה, בשעות משבר ומצוקה.

המשימה עוסקת במשמעות הרחבה של הפסוק "שמע ישראל", ובחשיבותו הסמלית כהצהרת אמונה. מטרת המשימה היא לאפשר לתלמידים לסכם בדרך יצירתית וחוייתית את הידע ואת התובנות שנלמדו בפרשת "שמע" על ידי עיצוב סמל אשר ייתן ביטוי להבנה האישית של כל תלמיד את כוחה וייחודה של קריאת "שמע ישראל". שלב 1 ושלב 2 של המשימה יעסקו במקומה של קריאת שמע בחיינו, במצוות אהבת ה' וברמה הרוחנית הגבוהה הנדרשת כדי לקיימה –

"בְּכֹל לְבָבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ וּבְכֹל מְאֹדְךָ!"

בשלב 3 יעצבו התלמידים סמל, כרזה או תמונה שבהם ייתנו ביטוי אישי להבנתם את מהותה של קריאת "שמע ישראל". לסיכום הפעילות אפשר לערוך מצגת של התוצרים או לתלות אותם בכיתה.

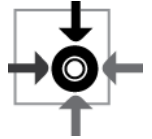
*המדריך למורה מנוסח בלשון זכר, אבל הוא מיועד גם למורים וגם למורות.

ידע קודם

1. ספר דברים, פרק ו פסוקים ד-ט ;
2. פירוש רש"י לפסוקים האלה לפי תכנית הלימודים ;

יעדי המשימה והמיומנויות הנבדקות

1. זיהוי האירועים שבאיורים ;
2. מיון – הבחנה בין אמירת "שמע ישראל" דאורייתא ובין אמירתה כמנהג וכמסורת ;
3. ביטוי אישי יצירתי – ביטוי סמלי לפרטים ולעקרונות שבפרשת "שמע".

התנאים לביצוע המשימה

1. עבודה בחברותא של שני תלמידים או עבודה אישית – לבחירת המורה ;
2. שני שיעורים בכיתה.

התוצר המצופה מהתלמיד

1. דף איורים של אירועים ומצבים שונים בחייו של יהודי, שבהם נאמרת קריאת "שמע" ;
2. דף ריאיון עם קרוב משפחה ;
3. כרזה או סמל או דגל בנושא "שמע ישראל" ;
4. דף הסבר על היצירה.

החומרים לביצוע המשימה

המשימה לתלמיד "שמע ישראל", שבה אמצעי העזר האלה :

1. דף איורים ;
2. דף ריאיון.

הנחיות לביצוע המשימה

שלב 1: "קריאת שמע" במעגל החיים

בדפי המשימה לתלמיד יש דף ובו תשעה איורים. בשורות הריקות שמתחת לכל איור יידרשו התלמידים לכתוב את הזמן או את ההקשר לקריאת "שמע ישראל" הבאים לידי ביטוי באיור, על סמך הידע שלהם. כמו כן הם יציינו אם אמירת התפילה במצב המתואר באיור היא מצווה או מנהג.

לפניכם רשימה של תשעת האיורים וההקשר של כל אחד מהם ל"שמע ישראל"

- איור של תינוק בעריסה – בברית / בלילה שלפני הברית ;
- איור של מחזור פתוח ליום כיפור – בתפילת נעילה ביום כיפור ;
- איור של תפילה בבית כנסת בשעת ערב – בכל ערב בתפילת ערבית ;
- איור של זריחה – בכל בוקר בתפילת שחרית ;
- איור של מתפללים מול ארון הקודש פתוח מעט – בפתיחת ההיכל שהוא ארון הקודש (בשבת ובחג).
- איור של הנחת תפילין – בעת הנחת תפילין (בתפילין כתובות פרשיות "שמע") ;
- איור חזית של בית – במעבר דרך פתח הדלת (על קלף המזוזה כתובות פרשיות "שמע") ;
- איור של מיטה – בכל לילה לפני השינה ;
- איור של חולה במיטתו – בעת סכנת חיים ולפני פטירה.

אחרי השלמת דף האיורים, יענה התלמיד על שאלה שממנה עליו להסיק מסקנה בנוגע לחשיבותה של קריאת "שמע ישראל", ולהסביר מדוע קריאה זו מתקשרת למצבים ולרגעים חשובים במעגל החיים של היהודים. **דף האיורים והתשובה לשאלה יימסרו למורה להערכה.**

שלב 2: ריאיון עם בן משפחה או עם מכר ודיון בכיתה

התלמידים יתבקשו לערוך ריאיון עם אחד מבני המשפחה או עם מכר. מטרת הריאיון היא לקשר בין הערכים שנלמדו בפסוקים ובין מצבים וסיפורים מהחיים. במפגש מעין זה ייחשפו התלמידים לסיפורים ולתיאורים של בני משפחה וחברים, וכך תעמיק הבנתם בנוגע למקום של "שמע ישראל" במעגל החיים ובנוגע לחשיבותו. מומלץ לתלמידים להיעזר בדף הריאיון המצורף למשימה לתלמיד (עמ' 5), אך אין זו חובה. המורה יסכם את סיפורי התלמידים וישים דגש על הרחבת התכנים, על חידודם ועל מתן משמעות לדברים שהעלו תלמידים. **שלב זה יעזור לתלמידים לתכנן את יצירתם בשלב הבא. דף הריאיון לא יימסר להערכה.**

הנחיות לביצוע המשימה

שלב 3: עיצוב סמל או כרזה או תמונה

התלמידים יכינו סמל או כרזה שיסמלו את המשמעות של "שמע ישראל" בעיניהם. חשוב להנחות את התלמידים (כפי שכתוב במשימה לתלמיד) להתמקד בשני עקרונות מרכזיים:

א. מילים ומשמעויות שהם למדו מהפסוקים;

ב. קישור בין מילים, תכנים מהפסוקים וקריאת "שמע ישראל" ובין רעיונות וסמלים שאותם יעצבו התלמידים.

קרוב לוודאי שבמשימה זו יבואו לידי ביטוי רעיונות יצירתיים. יש לשים לב לכך שההסבר שיתלווה לתוצר יבטא את הקשר בין הפריטים ובין המילים ביצירה של התלמיד. ההסבר צריך גם להבהיר את מהות הרעיון של התלמיד ואת בחירותיו בפריטים השונים.

יש אפשרויות רבות לעיצוב היצירה: אפשר לצייר, אפשר להדביק ואפשר לעצב אותה במחשב בשילוב תמונות מתאימות.

כדאי להמליץ לתלמידים לתת כותרת או סיסמה תמציתית שתבטא את הרעיון שבסמל. הכותרת הזו תיכתב ככותרת משנה למילים "שמע ישראל".

במהלך העבודה המורה ייעץ לתלמידים ויכוון אותם כיצד לתכנן את הסמל וכיצד לבטא את המקום של האמונה בחיים. המורה אף יסייע לתלמידים לבדוק אם העבודה ברורה ועשירה דייה ואם יש מקום להוסיף לה אלמנטים שונים. לא מומלץ להראות לכל התלמידים דוגמה כדי שלא לצמצם את הדמיון שלהם, אולם אפשר להראות דוגמה לתלמידים המתקשים בתחילת הדרך ואינם יודעים "מהיכן להתחיל".

בסוף העבודה יציגו התלמידים את יצירותיהם בפני תלמידי הכיתה בלויית הסבר מתאים.

כדי לתת ביטוי לעבודות התלמידים, מומלץ להכין תערוכה על קיר הכיתה או על לוח בכיתה, או לערוך מצגת.

דף ההסבר ליצירה של התלמיד יימסר למורה להערכה.

נושא	רמת ביצוע / קריטריון	השגת היעד	קרוב להשגת היעד	בתחילת הדרך
<p>שלב 1: זיהוי אירועים שבהם אומרים "קריאת שמע" ואבחנה בין הציווי בתורה ובין המנהגים</p>	<p>יישום: קישור בין האירועים למצווה</p> <p>מיון: אבחנה בין ציווי דאורייתא ובין מנהג ומסורת</p>	<p>זיהוי כל האירועים</p> <p>הבחנה נכונה בכל תשעת האירועים</p>	<p>זיהוי כל האירועים</p> <p>החלפה בין מצוות מהתורה למנהגים</p>	<p>זיהוי של פחות משבעה אירועים</p> <p>החלפה בין מצוות מהתורה למנהגים</p>
<p>שלב 2: ריאיון</p>	<p>הריאיון בשלב 2 אינו נמסר להערכה. הוא מיועד לדיון בכיתה שמטרתו להעשיר את הידע ואת ההבנות של התלמידים בהקשרים שונים של קריאת "שמע ישראל".</p>			
<p>שלב 3: ביטוי אישי יצירתי – ביטוי סמלי לפרטים ולעקרונות שבפרשת "שמע"</p>	<p>ביטוי אישי והסבר</p>	<p>1. ביצירה יש ביטוי סמלי למשמעות הקריאה "שמע ישראל".</p> <p>2. ההסבר המילולי מייצג את הרעיון, אולם היצירה אינה עוסקת בפרטים מתוך פסוקי פרשת "שמע".</p> <p>או:</p> <p>היצירה נוגעת לפרטים ולתכנים מתוך פסוקי פרשת "שמע". בהסבר יש רעיון מכליל ולא רק ביטוי של מקרה קונקרטי.</p>	<p>1. ביצירה יש ביטוי סמלי למשמעות הקריאה "שמע ישראל".</p> <p>2. ההסבר המילולי מייצג את הרעיון, אולם היצירה אינה עוסקת בפרטים מתוך פסוקי פרשת "שמע".</p> <p>או:</p> <p>אין בהסבר רעיון מכליל, אלא תיאור מקרה קונקרטי.</p>	<p>ביצירה יש ציור או ייצוג קונקרטי של פרט או של מצב הקשור לקריאה "שמע ישראל", אבל אין ייצוג סמלי לרעיון.</p> <p>או:</p> <p>חסר הסבר מילולי ליצירה או שיש הסבר מילולי שאינו רלוונטי.</p>
<p>יצירתיות (אופציונלי)</p>	<p>כדאי לתת "בונוס" או שבח לעבודות יצירתיות, המביעות את הרעיון באופן ייחודי, ויש בהן שימוש בחומרים שונים או בטכניקות מיוחדות או ביישומים מגוונים.</p>			

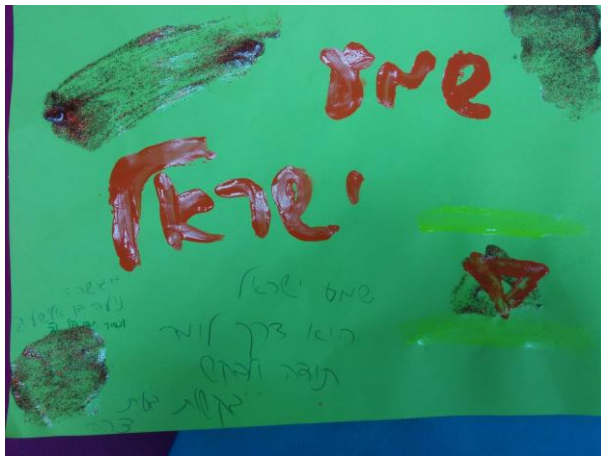
דוגמאות לתוצרי תלמידים – שלב 3

"הכרזה שלנו היא חלקים של פאזל כדי להראות שכל עם ישראל אחים, כולם יחד. החלקים של הפאזל הם תפילין, מזוזה וטלית."

ביצור מיטבי: יש
ביצירה רציון סמלי,
המוסבר במילים
ונאצ אפרטים
מתוק פסוקי פרשת
"שמע" (שם)
מ13ות).

"בשבילינו, שמע ישראל היא דרך לומר תודה ובקש עזרה בעת צרה או כשקשה. כתבנו את המילים בצבע אדום צועק כדי לסמל את הזעקה והעוצמה שבקריאת שמע ישראל."

ההסבר מהיר כי אכן יש
רציון סמלי (צבע אדום,
לצקה בשעת צרה). הקישור
לפסוקים היה יכול להיות
הדוק יותר אילו היה
התאמיד מקשר בין הרציון
ובין המילים מתוק הפרשה:
"הכל נפש וכל אודק".
המורה יכול לשאול את
התאמיד אילו פסוקים
מתוק הפרשה הסמל מתקשר.

מתחילת הדק:
כתיבה של המילים
"שמע ישראל", ללא
ייצוג של רציון
וללא הסבר.